

Andrés Barba

VERSCHIJNING VAN TERESA
(La aparición de Teresa)

Story

Translation: Adri Boon

HALMA The European Network of Literary Centres e.V. 2010
www.halma-network.eu
mail@halma-network.eu

Eerst kruipen door de gang. Dan Teresa die gezichten trekt, de hitte van de vloer op haar handen, de maillot opgekropen om haar enkels, nervositeit. Nog voor ze de drempel over was voelde ze al hun aanwezigheid in de kamer; haar tantes, haar neefjes en nichtjes die zouden lachen, om haar te vernederen, net zoals ze de vlek op haar jurk tijdens het eten op Oudjaarsavond voelde, voelde ze hen al een week voordat ze zouden komen, ze merkte het aan haar nervositeit want nervositeit was het elastische gevoel dat elk jaar weer het kerstfeest beheerste. Nervositeit om de verschikkelijk tastbare cadeaus in het pakpaier, bij de telefoontjes, tijdens de saaie films na het eten, waar ze met hun vieren naar zaten te kijken. Het huis zelf werd een heel groot wachten in spanning, als een omhulsel, het huis zelf was een cadeau.

De straat daarentegen bezat gezien door het glas een onvermoede traagheid. De traagheid van Kerstmis waarnaar Teresa keek door het raam van haar kamer dat ze bewasemde en waarop ze haar naam TERESA schreef met erboven een wolkje of een zon of een bloem, Teresa tekende altijd een bloem, en altijd dezelfde: een margriet met een blad aan de stengel ('bladeren lukken altijd goed') en ze signeerde met TERESA in halstarrig ronde letters, met een *a* die doorliep in een lange haal onder haar hele naam waarachter ze een potlood tekende ('potloden lukken ook altijd goed') dat ze vervolgens trots liet zien.

Het was altijd hetzelfde op Oudjaarsavond. Oudjaarsavond van de anderen, altijd Oudjaarsavond van de anderen. Oudjaarsavond in handen van Teresa die aan haar stukje werkt.

'Waarom moeten wij altijd een stukje doen?'

HALMA The European Network of Literary Centres e.V. 2010

www.halma-network.eu

mail@halma-network.eu

En jij:

‘Daarom, omdat wij hier wonen, omdat zij bij ons op bezoek komen.’

‘O ja.’

Toen Teresa het begreep kneep ze haar ogen tot spleetjes en vroeg ze niets meer, alleen ‘wat moet ik doen, help me, Marina, dit jaar doen we niet meer de vliegenier, wat zullen we dit jaar doen, Marina?, de vliegenier hebben we al drie jaar gedaan, dat kennen ze nu onderhand wel.’

En jij:

‘Leer dit uit je hoofd, dan overhoor ik je.’

‘Dat kan ik niet, het is hartstikke lang.’

En jij:

‘Natuurlijk kun je het.’

‘Maar we doen toch gezichten trekken?’

‘Ja, ook.’

En het was wreed maar Teresa sloot zich op in de badkamer. Als ze haar oor tegen de deur drukte hoorde ze De prinses is droevig, wat zal er zijn? Zuchten ontsnappen aan haar mondje van satijn, dat niet meer praat, dat niet meer lacht, en je zag voor je hoe ze op het bidet stond, voor de spiegel, de prinses zit bleek in haar stoel van goud, de toetsen van haar spinet zijn stil en koud, en in een vaas hangt een bloem, ontdaan van al zijn pracht, dit kan je overslaan, dat maakt niet uit, en het was een opluchting door het hele couplet een kruis te zetten en in de kantlijn NIET te schrijven, weg ermee.

‘Wat is een nelumbo?’

‘Weet ik veel.’

HALMA The European Network of Literary Centres e.V. 2010

www.halma-network.eu

mail@halma-network.eu

Steeds het geprevel van Teresa's stem 's avonds achter de deur van de badkamer, drie jaar geleden nu, Ach ach, de arme prinses met haar roze lippen wil een vlinder zijn, een vogel met stippen, en fladderen onder de hoge hemel, en wanneer ze jullie kamer binnenkwam zag je haar niet eens, het bed naast je, warm, zij had het hare omgewoeld voordat ze ging slapen, maar je zag haar niet. Wel ademde je haar geur in. De geur van een blond meisje, van een blond, tuttig zusje, ze beeldde zich heel wat in en aanbad je onvoorwaardelijk omdat jij volwassener was in het opgewonden geklets, omdat jij de spelletjes organiseerde, omdat jij, staand op een stoel uit de kamer, bij de kast met mama's oude jurken kon, omdat jij de eerste communie al had gedaan. Zij keek naar je en was zo lief. Jij wilde haar vernietigen juist omdat je niet wist wat je aan moest met die liefde van haar.

'Ik ken het, Marina, ik heb het bijna helemaal uit mijn hoofd geleerd.'

De dood was overal, in het rek, in de poppen, in de pijama met de olympische ringen en 'SPORTS' eronder, in de tassen met oude kleren voor de parochie waarvan je het ineens jammer vond dat ze werden weggegeven en die je nu streelde terwijl je eraan dacht dat ze gedragen zouden worden door een meisje zoals jij maar dan arm, in alles jouw evenbeeld maar dan zonder geld, hetzelfde gezicht, dezelfde armen. Teresa dacht niet aan die dingen. Teresa was blond. Verdriet om die blondheid. Afkeer van die blondheid. Alles aan Teresa was blond. Ze geeft niet meer om het paleis, om het spinnewiel van ebbenhout, om de betoverde valk, om de deftige heraut, om de eendrachtige zwanen in het meer van azuur.

'Van vuur zullen ze bedoelen.'

'Nee, van azuur.'

'Wat is dat dan?'

Dat benadrukken dat jij alles wist ergerde je bijna nog meer dan het tuttige van haar en toch droop ze niet af, bleef ze bij je, het blonde lichaam van Teresa die haar naam schreef op

bewasemde ruiten, in schriften, in boeken, je sloeg er een open en daar stond haar naam, vóór jou, hoewel jij ouder was, TERESA, in een rond handschrift, de streep eronder die uit de a vloeide, achter haar naam het potlood, klein lichaam, En droef zijn de bloemen vanwege de bloem van het hof, jasmijn uit het Oosten, nelumbo's uit het Noorden, uit de West de dahlia's en rozen uit het Zuiden, zo puur.

'Zal ik het nog een keer opzeggen?'

'Nee, laat me een beetje met rust.'

Je had een tomaat opengebeten en vlekken gemaakt op haar T-shirt dat aan het droogrek hing, het T-shirt met het strikje, waar ze zo dol op was, tot schrik van jezelf had je een tomaat opengebeten en was je naar het droogrek in de badkamer gelopen, alleen al de gedachte deed je pijn en toen je de deur dichtdeed was je alleen met je angst van twaalfjarige, stond je alleen voor Teresa's lievelingsT-shirt dat daar hing als een tweede huid, naast jouw T-shirts, het T-shirt dat Teresa wilde aantrekken zodra het gestreken en wel in de la van haar kast lag. Wat je misschien ergerde was het gemak waarmee Teresa zich overgaf aan blijdschap terwijl het jou altijd zoveel moeite kostte. Je maakte tomaatvlekken op haar T-shirt.

'Ik ken het helemaal uit mijn hoofd, Marina, vraag maar.'

En jij:

'Fijn voor je! Aanstelster.'

Arm prinsesje met de blauwe ogen! Gevangen in haar goud, in tule getogen, in de marmeren kooi van het paleis, dat wordt bewaakt op de transen, door honderd negers met hun honderd lansen, door een windhond die nooit slaapt en een draak zo eigenwijs, ze deed het heel goed en toch kon je er geen aandacht voor opbrengen, het gedicht sijpelde door de kieren als een traag gif, voordat jullie klaar waren met eten zat Teresa alweer met haar neus

in haar fotokopieën want ze wilde het foutloos uit haar hoofd kennen voor jou, en opeens had je met haar te doen. Ook die momenten van kalmte waren er. Vooral met Kerstmis.

‘Knap hoor.’

En zij:

‘Dank je,’

Toen ze terugliep naar jullie kamer zag je haar als een blonde pup die je altijd trouw zou blijven, wat je ook deed, en dat maakte dat je op jouw manier van haar hield, dat was het steunpunt, als je daarop vertrouwd zou er niets kunnen vallen. Ineens wilde je haar van alles leren, haar je sjaal lenen (‘als je er vlekken op maakt of hem verliest vermoord ik je’), ineens vond je het niet meer erg haar hand vast te houden, Teresa’s hand was geen vernedering maar iets dat uit jezelf kwam, net zo instinctief als je wrok, en je weet nog dat het verlangen haar te beschermen je een gevoel van lichtheid gaf.

Vandaar dat toen het met tomaat besmeurde T-shirt werd ontdekt de vernedering dubbel zo pijnlijk was. Je was je gemeenheid al vergeten, je had die achter je gelaten, het was verleden tijd, je had het overwonnen, de gek geworden Marina die Teresa’s T-shirt had besmeurd bestond niet meer, maar jouw gemeenheid, anders dan je houding tegenover haar, leefde in een continu heden, buiten jou om maar wijzend naar je.

‘Waarom heb je dat gedaan, Marina?’

‘Ik weet het niet.’

De stem van haar vader:

‘Je moet lief zijn voor je zusje.’

Wat lang de weg naar de dood die naderbijkwam via de poppen, wat lang de kerstmiddag, alleen met zijn tweeën in hun kamer, wie zou kunnen verklaren waarom de

haat terugkwam, Teresa's hand gedwee op de papieren, ze had het onzinnige idee dat je meer van haar zou houden als ze het gedicht helemaal van buiten kende.

Ze was dood. Was ze dood? Nee, ze leefde. Wat was ze dan? Wat was jij dan? Stil, stil maar, prinses, zegt de goede fee, op een gevleugeld paard snelt hij hierheen, aan zijn gordel het zwaard en de valk op zijn hand, de gelukkige ridder die je aanbidt en komt, ongenood, van verre, overwinnaar van de Dood, om je lippen te kussen als liefdespand. Niet vluchten, niet weggaan. Wat was je dan? Nou, Marina?

'Je zult afgaan als een gieter.'

'Nee hoor, ik leer het helemaal uit mijn hoofd, let maar op, Marina, echt waar.'

'Je zult er niks van bakken.'

Je was de schrik van de porseleinen poppen die je voor je vorige verjaardag van oma gekregen had, de schaamte voor je neefjes en nichtjes tijdens het eten op Oudjaarsavond merkbaar in het ongedurige, de donkere deur bij het droogrek die je wilde maar niet kon opendoen. Andere keren was jij het die haar overal in huis zocht, verbaasd over je macht. Je vroeg haar of ze met je wilde spelen en het antwoord kwam meteen, ja, ja, ja. Bevestigd in het pure gevoel dat ze gezocht werd, reageerde Teresa altijd met een ja, probeerde je bijna te kussen, waarom deed jij dat ook niet met haar? Omdat je het niet kon.

Later wel. Later kon je het wel. Toen ze dood was. Je liep naar haar toe in de zaal van het rouwcentrum toen jullie naar binnen mochten, daar lag ze in haar kist, de linkerkant van haar gezicht afgedekt omdat het gehavend was, alleen de rechterkant was te zien, en je had de indruk dat ze nog uit haar kist kon springen, dat ze kon opstaan, Arm prinsesje met de blauwe ogen! Gevangen in haar goud, in tule getogen, het leek of ze ging opstaan, je hand pakken, ('Zal ik het nog een keer voor je opzeggen?') maar ze stond niet op, dat was de dood: het irritante gevoel dat Teresa op het punt stond op te staan maar dat niet deed.

'Sta op,' zei je.

En je vader:

'Wat zeg je, Marina?'

Teresa verhieft zich met haar verovering; Jij. Jij eindelijk aangedaan, eindelijk hield je van haar.

En je moeder:

'Geef haar een kus, Marina.'

De kou bleef achter op je lippen. Kou van Teresa. Kou van blondheid. Kou van haar blonde voorhoofd.

'Sta op.'

'Wat zeg je, Marina?'

'Niets.'

Je struikelde over haar kou zoals een gelovige over zijn geloof, koude lippen, kou in het onverdraaglijk witte vertrek waar ze haar hadden neergezet, en niemand die je begreep, als ze je vroegen hoe het met je ging dacht je: Ach ach, de arme prinses met haar roze lippen wil een vlinder zijn, een vogel met stippen en zei je:

'Goed.'

'Echt waar?'

'Echt waar. Ik ga even naar het toilet.'

'Blijf niet te lang weg.'

Je zou zelfs het laatste hoekje kunnen beschrijven van dat rouwcentrum. De kleine tegeltjes. Een sigaret met lipstik eraan. De WC. De zakjes voor maanverband. Zittend op de vloer probeerde je het raadsel van die kou te begrijpen.

Thuis was alles veranderd. Op die middagen waarop het huis zich onmiddellijk vulde met winterse droefheid en donkerte kwam uit de keuken een geluid van potten en pannen die, op je wachtend, om je vragend, niet hun overdreven traagheid verborgen, je kwam bijna je kamer niet meer uit uit angst voor een omhelzing, alsof om je hele lichaam een wolk van schuld hing zoals iemand een vreselijke stank bij zich kan dragen, je had het idee dat de anderen iets van je begrepen dat ze niet wilden bekennen maar dat op je gezicht te lezen stond, dat je niet van haar gehouden had, dat je niet van Teresa gehouden had. Helder als een TL-licht bleef die gedachte boven je schijnen en toen je alleen met je ouders was, hoefden ze maar haar naam te zeggen om ervoor te zorgen dat je in huilen uitbarstte. Je keek omhoog, naar de lamp misschien, je vader bleef in de deuropening staan, je moeder boog zich over je heen.

‘Ik mis haar,’ zei je, en even was dat waar en wekte de stelligheid van die woorden verbazing, het leek of ze eerder niet eerlijk waren uitgesproken, zelfs niet bestaan hadden, de zekere toon ervan greep je aan en je herhaalde ze.

Nu zag ze je.

‘Nu ziet ze ons,’ zei oma.

Nu ziet je me, dacht je. Een obsessieve gedachte, ineengekrompen als de rug van een opgerold dier. Nu zie je me. Als ik in de spiegel kijk zie je me. Als ik in mijn blootje sta zie je me. Je ziet wat ik denk en wie ik ben geweest en wat ik heb gedacht en wie ik binnenkort zal zijn. Je ziet mijn spelletjes. Je ziet mijn droefheid. Ik hou van je, zei je. En je wist dat die gedachte onmiddellijk door Teresa werd gelezen, op het moment dat je hem uitsprak en je huilde, alsof je nu door middel van die gedachte tegen Teresa moest liegen. Buiten regende, sneeuwde, waaide het, binnen was je vader in de kamer met zijn mond open in slaap

gevallen boven een boek ('s nachts sliep hij niet meer) en zonder dat hij het in de gaten had keek jij naar hem zoals Teresa naar jou keek.

Nu zie je me, Teresa. Het leven was dat onvatbare ogenblik van Teresa's blik die op jou rust, betekenisvoller, veel betekenisvoller dan het belachelijke gebeuren van de dingen die je deed vanaf het moment dat je opstond tot het moment dat je naar bed ging. Je voelde dat je op het punt stond alles helder te zien, dat een sluier zou stukscheuren waardoor je eindelijk alles kon zien, maar hoe meer je meende te zien hoe arroganter je je gedroeg tegen de andere meisjes. Later, op school:

'Hoe gaat het met je, Marina?'

En jij, steevast:

'Slecht.'

Je had het idee dat het verdriet om je heen hing als een gouden mantel. Het verdriet dat respect afdwong maar ook afstand schiep. Je straalde nu iets uit als de koningin in een tragedie; de anderen ontweken je. Zelfs zij die je altijd hielpen, die je bijna dagelijks belden, die je uitnodigden voor hun verjaardagspartijtje. Ook die meisjes, misschien meer dan ieder ander, ontweken je. Ze wisten niet wat ze aanmoesten met jouw verdriet. Ze loerden ernaar. Analyseerden het. Hadden medelijden. Vreesden het. Je maakte hen bang. Nu was je het kind van wie het zusje was omgekomen bij een ongeluk.

Ze waren allemaal nieuwsgierig maar het duurde een tijdje voordat ze je ernaar durfde vragen. Toen ze het deden ontstond er meteen een klein kringetje om je heen, je beste vriendinnen. Je kende hun manieren en hun huizen. Ze wilden van alles weten, want jij had het *gezien*. Wat een verdriet, steeds weer opnieuw, bij het woord *zien*. Een van hen veegde om de zoveel tijd met haar voet over de zanderige grond van de speelplaats. Je dacht: wat is ze gespannen. Je had de indruk dat een warme golf hun hersens overspoelde en verder rolde

naar de jouwe, maar hun woorden hadden zich verwijderd van hun lichaam zonder een spoor achter te laten. Jij had het gezien en zij niet.

Het ongeluk benaderen was als ernaar toegaan in een enorme glazen bel waar je wel doorheen kon kijken maar niet in kon doordringen. Later, thuis, in jullie kamer, staand voor de spulletjes van Teresa, werd die bel nog doorschijnener. De spulletjes van Teresa waren nog hetzelfde; haar potloden, haar bureautje, haar T-shirts (haar T-shirts!) onderschreven het verbod aan die dag terug te denken, ze vormden met hun kleine tastbare stemmen een verschansing waarachter die dag, dat moment, de seconde van het ongeluk opgesloten lag, over het voor en het na heen, je wist niet eens meer zeker of je het wel gezien had, of je daar geweest was. Je zag het (maar eigenlijk ook niet) je zag twintig over elf op de ochtend van 28 december als een zwart gat, enigszins neutraal en verslindend, pal in het midden, een diabolisch gat dat niet kon worden gedacht of beschreven, alleen gevreesd.

‘Niet de deur dichtdoen.’

Het was...

‘Niet de deur dichtdoen, zeg ik. Ik kan niet slapen met de deur dicht.’ De zekerheid dat jij je in het midden van dat gat bevond, precies in het midden, hangend in de lucht, op wonderbaarlijke wijze niet verslonden, want je moeder had tegen je gezegd dat je haar hand moest vasthouden maar jij wilde dat niet.

*This sample translation was prepared on occasion of the **HALMA grant** of the author **Andrés Barba** in April 2010. Andrés Barba spend one month as a writer-in-residence at Het beschrijf at Passa Porta in Brussels in April 2010 and a second month at the Hungarian Translators' House in Balatonfüred in Hungary.*

*The HALMA grant for Andrés Barba was made possible by funding of the **Spanish Ministry of Culture**.*

HALMA The European Network of Literary Centres e.V. 2010

www.halma-network.eu

mail@halma-network.eu